OIKEUSMINISTERIÖ

24.4.2017

LsN Tanja Innanen

Lakivaliokunnalle

KOMISSION DIREKTIIVIEHDOTUS ECRIS-RIKOSREKISTERITIETOJEN VAIHDOSTA (KOLMANSIEN MAIDEN KANSALAISET)

U-jatkokirjelmän tarkoituksena on informoida eduskuntaa ECRIS-hankkeen etenemisen vaiheesta, ECRIS-järjestelmään osittain liittyvistä laajemmista kehityshankkeista sekä hanketta koskevista kannoista.

Komissio teki tammikuussa 2016 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi neuvoston puitepäätöksen 2009/315/YOS muuttamisesta kolmansien maiden kansalaisia koskevan tietojenvaihdon ja eurooppalaisen rikosrekisteritietojärjestelmän (ECRIS) osalta sekä neuvoston päätöksen 2009/316/YOS korvaamisesta.

Direktiiviehdotuksen keskeisenä tavoitteena on täydentää EU:n jäsenvaltioiden välillä rikosrekisteritietojen vaihtoon sovellettavaa ECRIS-tietojärjestelmää sellaisella järjestelmällä, jonka avulla jäsenvaltiot voisivat tarkistaa, missä jäsenvaltioissa on kolmansien maiden kansalaisia koskevia rikosrekisteritietoja, ja kohdentaa yksittäiset pyyntönsä näihin jäsenvaltioihin.

Direktiiviehdotusta käsiteltiin useissa työryhmäkokouksissa keväällä 2016. Kesäkuun oikeus- ja sisäasioiden neuvostossa 2016 vahvistettiin jäsenvaltioiden enemmistön kanta, jonka mukaan indeksijärjestelmä, jolla määritettäisiin, missä jäsenvaltioissa on kolmansien maiden kansalaisia koskevia rikosrekisteritietoja, olisi keskitetty EU-tasoinen tietojärjestelmä.

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

Komission on tarkoitus antaa direktiiviehdotusta täydentävä, keskitettyä indeksijärjestelmää koskeva ECRIS-asetusehdotus kesäkuun lopussa 2017. Tämänhetkisen tiedon mukaan ECRIS-sääntely siis jakautuisi kahteen säädökseen. Asetus sisältäisi keskitettyä järjestelmää koskevan sääntelyn ja direktiivi muun ECRIS-yhteistyötä koskevan sääntelyn.

Neuvoston työryhmällä ei ole kevään 2016 jälkeen ollut kokouksia. Kevään 2017 aikana hanketta on käsitelty kahdessa kokouksessa, joista ensimmäinen oli komission asiantuntijakokous tammikuussa. Maaliskuussa korkean tason CATS-komitea keskusteli kolmansien maiden kansalaisten sormenjälkitietojen keräämisen laajuudesta. Juuri tämän kysymyksen osalta U-jatkokirjelmä sisältää joitakin tarkennettuja kantoja, sillä vaikka puheenjohtajavaltio on ilmoittanut, että asiaa ei käsitellä ennen kesää, varmuutta tästä ei ole.

Suomi suhtautuu ECRIS-direktiiviehdotuksen tavoitteisiin lähtökohtaisesti myönteisesti.

Sormenjälkitietojen käytön laajuuden osalta Suomi on ensisijaisesti katsonut, että ECRIS-sääntelyllä ei pidä velvoittaa jäsenvaltioita sormenjälkitietojen käyttämiseen. Tämä sääntelyvaihtoehto ei ole kuitenkaan saanut neuvotteluissa juurikaan kannatusta.

Toissijaisesti Suomi katsoo, että jos jäsenvaltioille asetetaan velvollisuus käyttää sormenjälkitietoja rikosrekisteritietojen vaihdossa kolmansien maiden kansalaisten osalta, neuvotteluissa tulisi pyrkiä siihen, ettei sormenjälkitietojen keräämistä koskevaa jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä harmonisoitaisi. Suomen tulisi pyrkiä neuvotteluissa ratkaisuun, jossa velvoitetaan sormenjälkitietojen käyttämiseen ECRIS-yhteistyössä vain silloin, kun sormenjäljet on kansallisen lainsäädännön mukaan kerätty rikosprosessin aikana.

Suomen tulisi pyrkiä ratkaisuun, jossa sormenjälkitietojen kerääminen olisi oikeasuhtaista ja hyväksyttävää. Tämän johdosta sormenjälkitietojen käyttö tulisi lisäksi pyrkiä rajoittamaan tilanteisiin, joissa henkilö on tuomittu vapausrangaistukseen.

Suomi katsoo, että sormenjälkitietojen kerääminen tulisi pyrkiä rajoittamaan siihen laajuuteen, joka on välttämätöntä ECRIS-yhteistyön näkökulmasta.

Kansallisen lainsäädännön mukaisesti rikosprosessin aikana kerättyjen sormenjälkitietojen käyttäminen rikosrekisteritietojen vaihdossa tarkoittaisi poliisiasian tietojärjestelmään jo talletettujen sormenjälkitietojen osalta, että niitä käytettäisiin muuhun tarkoitukseen kuin niiden alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Valtioneuvosto katsoo, että tämä ei ole ristiriidassa uuden tietosuojadirektiivin (EU) 2016/680 kanssa siltä osin kuin sormenjälkitietojen käsittelyä ECRIS-yhteistyön tarpeisiin voidaan pitää tarpeellisena ja oikeasuhtaisena ja edellyttäen, että tällaisesta käsittelystä on laissa säädetty.

Valtioneuvosto ei tässä vaiheessa kannata ECRIS-yhteistyössä käytettäväksi muita biometrisiä tietoja kuin sormenjälkitietoja.

U-jatkokirjelmän sisältämät muut kannat vastaavat aiemmin määriteltyjä Suomen kantoja. Keskeistä on, että ECRIS-yhteistyössä lähtökohtana tulisi olla periaate, jonka mukaan rikosrekisteritiedon luovuttamisesta päättää se jäsenvaltio, jonka tiedoista on kyse (tuomio- tai kansalaisuusvaltio). Kun komissio antaa uuden täydentävän asetusehdotuksen, Suomen kannat keskitettyyn järjestelmään ja komission mahdollisiin muihin uusiin ehdotuksiin tulevat arvioitavaksi uudelleen.

Liittyen muihin EU:ssa vireillä oleviin tietojenvaihdon kehittämistä koskeviin hankkeisiin valtioneuvosto pitää tärkeänä, että EU:n laajuisten tietojärjestelmien yhteensopivuutta ja yhteiskäyttöä koskevassa työssä, mukaan lukien Euroopan matkustajatieto- ja lupajärjestelmästä (ETIAS) annettavan asetuksen jatkovalmisteluissa selvitetään tarkemmin muun muassa käyttötarkoitussidonnaisuuden ja tarpeellisuuden kannalta komission ehdotuksia liittyen ECRIS-järjestelmän tietojen käyttöön.